

Bojan Golija – retrospektiva

Umetnostna galerija Maribor, Strossmayerjeva 6

otvoritev: petek, 15. september 2017, ob 19.00

kustosinja razstave: Gaja Golija

Prva velika posthumna pregledna razstava del slovenskega grafika in likovnega pedagoga Bojana Golije (1932–2014) ponuja priložnost za celostno ovrednotenje umetnikovega izjemnega in raznolikega opusa, ki je nastajal skozi šestdeset desetletij druge polovice dvajsetega stoletja. Študij pod mentorstvom Božidarja Jakca in zaznamujoče potovanje na Japonsko leta 1957 sta bila popotnica za življenje posvečeno raziskovanju zmožnosti in robov grafične umetnosti ter predanemu poučevanju na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru.

Razstava je nastala v sodelovanju z Mednarodnim grafičnim likovnim centrom v Ljubljani, Univerzo v Mariboru in Pedagoško fakulteto Univerze v Mariboru.

Na ogled je več kot 150 originalnih grafik in risb iz zbirke Umetnostne galerije Maribor in iz umetnikove zapuščine, mnoge izmed njih so prvič predstavljene javnosti. Ob razstavi je izšel bogat katalog, ki na 184 straneh zajema besedila dr. Marjete Ciglencečki, mag. Gaje Golija, akad. kiparja in grafika spec. Samuela Grajfonerja, akad. dr. Milčka Komelja in mag. Brede Škrjanec ter 95 barvnih reprodukcij umetnikovih del.

Bojan Golija (1932–2014) je bil predan grafik in likovni pedagog. S svojo neusahljivo ustvarjalno vneto je marljivo preizkušal in raziskoval izrazne zmožnosti grafičnih tehnik ter kot nekoč imenovan »oče mariborske grafike« svoja znanja z velikim žarom prenašal na mlajše generacije. Bil je oster opazovalec likovnosti v okolju, ki ga je obdajalo, in izjemno natančen prenašalec svojih vtisov ter idej v pretanjene spletke rezov in potez, ki so oživel površino nemih risalnih listov ter kamnitih, lesenih in linolejskih matric. Ne samo, da je bil virtuoz v grafiki in risbi, Golija je bil tudi presunljivo nekonvencionalen in inovativen pri snovanju lastnih izraznih postopkov, ki so odstirali nove razsežnosti njegove likovne domišljije. V Golijevem opusu se tako javnosti bolj poznanim nostalgичnim mestnim vedutam in kmečkim motivom zoperstavlja barvito bohotenje abstraktnih delcev in oblik, kontemplativno poglobljanje v detajle iz rastlinskega sveta in fantazijski asemblaži z izrazito skulpturalno prezenco, ki so ostali nerazstavljeni v umetnikovem arhivu.

Z več kot 150 grafikami, risbami in fotografijami retrospektiva Bojana Golije v Umetnostni galeriji Maribor poudarja doslej neizpostavljeno kompleksnost Golijevega ustvarjanja in prvič celostno ovrednoti njegov opus, ki obsega okoli 4000 likovnih del, nastalih v več kot šestih desetletjih umetnikovega delovanja.

Skoraj četrtino njegovega opusa predstavljajo risbe lastne podobe, ki so bile po Golijevih besedah nekakšen obračun umetnika s samim seboj – z njimi se je preizpraševal, občudoval in tudi burleskno norčeval iz samega sebe. Slogovna raznovrstnost teh avtoportretov ter osebnostne raznolikosti umetnika, ki jih nakazujejo, kažejo na oscilacijo med formalno strogostjo, kontemplativno liričnostjo, brezkompromisno suverenostjo in fantazijsko rapsodičnostjo, ki definirajo preostali umetnikov opus, prikazan na razstavi.

Ta se je razvijal od s socialno noto prežetih figurativnih grafik iz petdesetih let, nastalih pod vplivom Golijevega mentorja in bližnjega prijatelja Božidarja Jakca, do vse bolj abstraktnih kompozicij, v katerih je realistična izhodišča najprej zamenjala stilizirana dinamika ostro razmejenih površin črno-belih in barvnih lesorezov. Golija se je v tehniki lesoreza izpopolnil na Japonskem, kamor je na povabilo poznejšega predsednika svetovnega združenja likovnih pedagogov in pomočnika direktorja Narodnega muzeja moderne umetnosti v Tokiu, kot prvi študent z ljubljanske akademije po drugi svetovni vojni, odpotoval leta 1957. Poleg Golijevih japonskih lesorezov, ki predstavljajo edinstveno poglavje slovenske povojne grafične umetnosti, bodo razstavljene tudi umetnikove fotografije in risbe iz njegovega večmesečnega potovanja, ki nudijo občuten in redko viden vpogled v življenje na Japonskem po okupaciji.

Japonska izkušnja je v Golijevo delo vnesla barvo in v umetniku vzbudila občutljivost za kulturno dediščino ter bogato likovnost naravnega sveta. Po vrnitvi je na svojstven način spojil slogovnost japonskih lesorezov s slovensko etnografsko obarvano vsebino, vedno bolj pa se je izražalo njegovo zanimanje za rastlinsko motiviko, ki je služila kot navdih za barvite kompozicije in za bolj umirjena, lirično kontemplativna dela.

Tako v tehničnem kakor tudi v vsebinskem smislu je Golija vedno znova iskal nove izpeljave. Od sredine sedemdesetih let je z geometrijskimi variacijami in minuciozno gradnjo skorajda fraktalnih spleto barvitih delcev ustvarjal unikatne fantazijske krajine. Tem je ponekod dodal črke, znamke, fotografije in odtise predmetov iz vsakdanjega sveta ter tako ustvaril nekakšen vpogled v posameznikov cerebralni svet, kjer se slike in črke zlivajo z biomorfnimi strukturami. Golijev opus zaključujejo podobe fantazijskih vezij, ki ponekod aludirajo na strukturo možganskega tkiva. V teh delih ponovno pride do izraza umetnikov čut za estetiko linije, ki zaradi posebnega načina gradnje forme vse bolj vstopa v prostor in se materializira kot neizčrpana vitalna sila Golijeve ustvarjalnosti.

Bojan Golija se je rodil v Mariboru leta 1932. Leta 1954 je diplomiral na Akademiji upodablajočih umetnosti v Ljubljani (danes ALUO), in po dveh letih opravil še specialistični študij na grafični specialki pri profesorju Božidarju Jakcu. Leta 1957 je študijsko potoval na Japonsko, kjer je bival šest mesecev. Po vrnitvi se je zaposlil kot učitelj risanja na Osnovni šoli v Kamnici pri Mariboru, nato na Mariborskem učiteljski in na Pedagoški gimnaziji v Mariboru. Bil je med prvimi profesorji na mariborski Pedagoški akademiji, kasneje Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru. Za svoje dosežke in izjemne uspehe pri pedagoškem delu je leta 1978 prejel diplomu Zaslužni likovni pedagog Jugoslavije in Red zaslug za narod s srebrno zvezdo. Po upokojitvi mu je Senat Univerze v Mariboru leta 1999 podelil naziv zaslužni profesor. Umrli je 14. januarja 2014.

avtorica besedila: Gaja Golija